

MOARTEA REGELUI CAROL I REFLECTATĂ ÎN MEDALISTICĂ - REACȚIE PUBLICĂ ȘI REACȚIE PERSONALĂ -

Ernest Oberländer-Târnoveanu

Katiușa Pârvan

Anul 1999 a coincis cu două aniversări importante legate de viața și activitatea primului rege al României. Este vorba de 160 de ani de la nașterea lui Carol I, la 8/20 aprilie 1839 și 85 de ani de la moartea sa, pe 27 septembrie/10 octombrie 1914. În ultimii zece ani problema istoriei monarhiei românești a făcut obiectul unei ample discuții publice, care nu s-a limitat numai la cercurile specialiștilor, ci a implicat și lumea politică și, prin reverberație, a antrenat și publicul larg. După 1990, subiectul, descătușat de numeroase “tabu”-uri, a fost în cea mai mare parte eliberat de judecățile tendențioase sau jumătățile de adevăr, care au marcat domeniul în perioada 1948–1990. Pe măsură ce tema monarhică iese tot mai mult din sfera dezbaterii politice partizane, a confruntării electorale, ea tinde să se purifice și de accentele “hagiografice” și “omagiale”, care au însoțit unele demersuri de revalorizare a locului monarhiei în istoria modernă a României. Deși fondatorul dinastiei, Carol I, este personajul istoric cu o poziție ferm consolidată și, în mare măsură, eliberată de controverse în istoriografia noastră, cele două aniversări din acest an au stârnit un ecou surprinzător de redus în sfera specialiștilor, în ciuda faptului că explorarea tot mai intensă a arhivelor și a altor categorii de surse istorice, este de natură să lămurească sau să nuanțeze o serie de domenii mai puțin elucidate ale politicii sale interne și externe, sau să deschidă câmpuri noi de cercetare, privind mai ales trăirea psihologică a omului smuls din mediul său și obligat să înceapă o viață nouă, într-o țară situată, atunci, la marginea Europei.

Folosirea mijlocului “princiar” al medaliei ca vehicul al propagandei politice în rândul elitelor și maselor, fusese folosit deja în Moldova și Muntenia, încă din anii domniilor regulamentare. Sub Alexandru Ioan Cuza recursul la medalie ca modalitate de a populariza realizările epocii și de a transmite anumite mesaje politice în interior sau în exterior, a devenit și mai frecvent, pe măsura modernizării rapide a societății românești¹. În ciuda faptului că, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, medalia devine tot mai mult concurențată de litografie și apoi de fotografie, Carol I, ca și cercurile largi ale societății românești, i-au acordat un rol foarte important². Dintr-un studiu întreprins de autori asupra reprezentărilor dinastice pe medaliile, plachetele, însemnele, decorațiile, ordinele și monedele emise între 1866–1914, totalizând 345 de piese, efigia sau numele și titulatura lui Carol I figurează pe circa 275 medalii și plachete comemorative.

Din această masă importantă de documente faleristice ne-am oprit la o categorie cvasi-necunoscută de medalii, cele emise pentru a comemora moartea

regelui Carol I. Medaliiile au fost doar succint menționate de către Constantin Moisil în 1915³, fără a fi descrise complet sau ilustrate. Pe baza informațiilor lui Moisil, colega noastră Carmen Tănăsioiu a făcut o serie de observații foarte interesante privind iconografia oficială și propaganda dinastică, într-un studiu publicat în 1995⁴ și apoi într-un volum apărut recent⁵. Cercetările întreprinse în colecția Cabinetului Numismatic și în alte diverse colecții publice și private, ocazionate de realizarea unei lucrări mai ample, dedicată reprezentărilor dinastice în medalistica, faleristica și numismatica românească, ne-au permis descoperirea unor noi medalii emise cu acest prilej, corectarea unor aserțiuni mai vechi asupra temei și unele reflecții asupra contextului politic din zilele care au premers și urmat morții bătrânului suveran. Avantajul unei priviri panoramice asupra modului în care a fost reflectată dinastia în medalistica anilor 1900–1914 ne-a prilejuit ocazia unor observații interesante legate de raporturile față de ilustrul defunct al protagoniștilor primei scene politice românești la dispariția lui Carol I – Ferdinand, guvernul liberal, Parlamentul, partidele, diverse asociații, cu conotații certe asupra psihologiei clasei politice românești.

Emisiunile de medalii și plachete purtând efigia sau mențiunea numelui lui Carol I sunt extrem de inegal repartizate de-a lungul îndelungatei sale domnii. Ritmul și volumul acestora au fost subordonate, în general, marilor evenimente politice ale vremii, sau a celor legate de viața sa particulară sau a familiei regale. Până în 1881, numărul medaliiilor și plachetelor comemorative bătute anual a fost desul de modest, chiar dacă anii 1877–1878 au fost marcați de un eveniment politic major – obținerea Independenței pe câmpul de luptă și recunoașterea ei internațională. Proclamarea Regatului, în primăvara anului 1881, a constituit prilejul unei activități majore în domeniul medalistic, prilej cu care s-au pus în circulație 10 tipuri de medalii și plachete, în mai multe variante (argint și bronz), din care patru medalii “populare” cu toartă și una normală⁶. În 1891, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de domnie și a unui deceniu de la proclamarea regatului, s-au emis 13 tipuri de medalii și plachete comemorative, din care opt “populare”⁷. O nouă perioadă de fecundă activitate medalistică a fost atinsă în 1906, cu prilejul celei de a patruzecoa aniversări a alegerii principelui Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen ca Domn al României. Din acest an cunoaștem 15 tipuri de medalii și plachete comemorative dedicate comemorării, din care numai două “populare”⁸. Apogeul activității medalistice din timpul domniei lui Carol I l-a constituit anul 1913, odată cu intervenția României în cel de al doilea război balcanic, urmată de încheierea Păcii de la București, care consfințea nu numai anexarea Dobrogei de Sud și a Cadrilaterului, dar și afirmarea de “lider regional” a suveranului român⁹. Din acest an cunoaștem 22 tipuri de medalii și plachete comemorative, din care șapte fac parte din categoria celor “populare”.

În contrast cu cele prezentate mai sus, anul 1914, ultimul an de domnie al regelui Carol I, ne apare extrem de sărac în emisiuni medalistice, deși el era marcat de două evenimente importante previzibile – aniversarea a 75 de ani de la nașterea suveranului și a 45 de ani de la căsătoria lui cu Elisabeta. În mod paradoxal, nu

există nici o medalie sau plachetă dedicată evenimentului, deși în 1899, cu ocazia împlinirii a șazecei de ani de la naștere¹⁰ și mai ales în 1909, cu prilejul comemorării a șaptezeci de ani de viață, evenimentul a fost intens imortalizat, atât în România, cât și în Germania¹¹. La fel s-a întâmplat în 1894, când s-au bătut mai multe medalii și plachete dedicate aniversării nunții de argint a cuplului regal¹², precum și în 1909, când s-au serbat 40 de ani de căsătorie¹³. După părerea noastră, este posibil ca cele trei machete de plachete comandate lui Tony Szirmai în anii 1913–1914, care se păstrează în colecția MNIR, să fi fost destinate să servească emisiunilor care urmau să comemoreze cea de-a șaptezecă aniversare regală, dar care nu au fost finalizate, din motive subiective.

Un alt eveniment politic foarte important care a avut loc în 1914, practic ne reflectat la nivelul medalisticii oficiale, l-a reprezentat vizita familiei imperiale ruse la Constanța, în cursul lunii mai. Acest contact diplomatic româno-rus la cel mai înalt nivel, în cursul căruia țarul Nicolae al II-lea a manifestat o mare condescendență față de regele Carol I, pentru a pregăti atragerea țării în orbita Antantei, nu a fost comemorat decât de o modestă medalie de bronz care, deși lipsită de toartă, este evident o medalie "populară"¹⁴. Discrepanța cu interesul medalistic acordat contactului româno-rus de la Constanța contrastează net cu ceea ce s-a întâmplat în toamna anului 1896, cu prilejul vizitei împăratului Austro-Ungariei, Francisc Iosif I în România, când s-au emis nu mai puțin de șapte medalii¹⁵.

Dăm în continuare lista ultimelor medalii și plachete autumnale ale regelui Carol I:

1. Plachetă comemorativă: În aminlirea înălțătorului avânt – 1914, 1 ianuarie

Autor: Carniol Menachem Fiul **Atelier:** București

Material: AE argintat **Dim.** 82x51 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR, **Nr inv:** Pv. Custodie M. 1216.

2. Medalie comemorativă: 25 de ani de la întemeierea Fundației universitare "Regele Carol I" – 1914, 10 mai

Autor: Wegerle H. S. D. **Atelier:** Viena ?

Material: AE **Dim.** 70 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR **Nr inv:** Pv. Custodie M. 883/1.

3. Medalie comemorativă: Întâlnirea regelui Carol I cu țarul Nicolae al II-lea la Constanța – 1914, mai

Autor: Negreanu O. **Atelier:** București ? sau Constanța ?

Material: AE **Dim.** 55 mm.

Deținător: MNIR **Nr inv:** 149272.

Prima plachetă este de fapt o reluare a unei teme des folosită pe emisiunile din 1913, căci este evident că au fost re utilizate vechile ștanțe, cu o

minimă modificare a datei și formei flanului (plachetă, în loc de medalie). Slaba activitate medalistică din prima parte a anului 1914 este greu de explicat, căci ea nu ține nici de situația politică internă sau externă, ce nu prevestea declanșarea iminentă a unei conflagrații mondiale și nici de situația financiară a țării, chiar dacă, din punct de vedere financiar, campania din Bulgaria s-a dovedit împovărătoare pentru buget. Ea trebuie să țină de o decizie personală a lui Carol I, care controla îndeaproape activitatea medalistică.

De la sfârșitul lunii mai până la sfârșitul lunii septembrie, nu mai cunoaștem nici o medalie oficială care să poarte efigia regelui Carol I sau numele și titulatura sa. Situația va lua sfârșit brusc, odată cu moartea regelui, pe 27 septembrie/10 octombrie. Conform unei vechi tradiții a Caselor domnitoare europene, dispariția lui Carol I a fost marcată de o serie de emisiuni de medalii comemorative. Scriind la scurtă vreme după evenimente, în 1915, Constantin Moisil vorbea de emiterea a patru tipuri de medalii. În urma cercetărilor întreprinse, am depistat un număr mai mare de asemenea piese. Dăm în continuare descrierea lor:

1. Medalie comemorativă: În memoria regelui Carol I – 1914, 27 septembrie

Avers: Legendă circulară – CAROL I REGE AL ROMÂNIEI. Bust spre st., cu costum de general.

Revers: Legendă pe șapte rânduri: */PIERDEREA TA/CUFUNDĂ LUMEA/ÎN DURERE./LACRIMI VARSĂ/CREDINCIOSUL/TĂU POPOR./+27.SEPT.1914/*.

Totul în cerc liniar și perlat.

Autor: Oertel Otto **Atelier:** Berlin

Material: AR **Dim.** 31 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR **Nr inv:** Pv. Custodie M. 260.

2. Medalie comemorativă uni facies: În memoria regelui Carol I – 1839 – 1914

Avers: Personificarea României, în picioare, spre st., sprijinită pe un scut timbrat de coroana de oțel și blazonul Hohenzollern-Sigmaringen, învăluită în peplum și chlamys, încinsă cu centură și spadă, purtând coroană închisă pe cap, depunând ramură de palmier pe sicriul regal, așezat pe un catafalc, având în față o cunună de lauri, cu inscripția 1839 – 1914 pe panglică; în fundal, sfeșnic cu două lumânări și Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș.

Revers: Plan

Autor: Dumitrescu C. ? **Atelier:** București sau Viena

Material: AE **Dim.** 68 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR **Nr inv:** Pv. Transfer Bancă 2407.

3. Medalie comemorativă cu toartă: În memoria regelui Carol I - Intemeietorul Regatului – 1914

Avers: Legendă circulară – 1866. CAROL I ÎNTEMEIETORUL REGATULUI ROMÂN . 1914//1839// Bust spre st.

Revers: Legendă pe două rânduri: **PRO/MEMORIA**, în cunună de lauri. Totul în cerc liniar și perlat.

Autor: Carniol Menachem Fiul **Atelier:** București

Material: AE aurit **Dim.** 28 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR **Nr inv:** Pv. Custodie M. 880/1.

4. Medalie comemorativă cu toartă: **În memoria regelui Carol I – 1914**

Avers: Legendă circulară – * 8 APR. 1839 – + 27 SEPT. 1914. Bust spre st., în costum de general

Revers: Legendă pe două rânduri: **PRO/MEMORIAM**, în cunună de lauri.

Autor: Carniol Menachem Fiul **Atelier:** București

Material: AE aurit și moar roșu **Dim.** 36 mm.

Deținător: MNIR **Nr inv:** 145410.

5. Medalie comemorativă cu toartă: **În memoria regelui Carol I – 1914**

Avers: Legendă circulară – 1839 * – 1866 * – 1914 *. Bust spre st.

Revers: Legendă pe două rânduri: **SPRE/AMINTIRE** în cunună de lauri și frunze de stejar. Totul în cerc liniar exterior

Autor: Radivon Theodor **Atelier:** București

Material: AE **Dim.** 36 mm.

Deținător: MNIR, ex CNBAR **Nr inv:** Pv. Custodie 1177.

6. Medalie comemorativă cu toartă: **În amintirea morții regelui Carol I – 1914**

Avers: Legendă circulară și pe două rânduri – **AICI SE ODIHNEȘTE//CAROL I/MARELE REGE/AL/ROMÂNIEI//** Totul în cunună de lauri, purtând clypae, cu inscripțiile 1839//1877//1914//1888

Revers: Legendă circulară: **SOCIETATEA ORTOD. NAȚ.A-FEMEILOR ROMÂNE//CURTEA DE ARGEȘ**, în centru imaginea Bisericii Mănăstirii Curtea de Argeș. Totul în cerc liniar.

Autor: Neprecizat **Atelier:** București

Material: AE aurit **Dim.** 25 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR, ex col. Ștefan Capșa **Nr inv:** Pv. Custodie 1175.

7. Insignă: **Comemorarea morții regelui Carol I – 1914**

Avers: Legendă circulară – **REGELE – CAROL I**. Bust spre st.

Autor: Neprecizat **Atelier:** București

Material: AE aurit, împletitură din fir negru și cocardă tricoloră. **Dim.** 17 mm.

Deținător: MNIR, ex col. CNBAR, ex col. BNR **Nr inv:** Pv. Transfer Bancă 2412.

Doar primele trei medalii descrise par să aibă un caracter oficial, dar numai medalia cu toartă a putut fi folosită de participanții la ceremoniile funebre de la Peleş, București și Curtea de Argeș, din 30 septembrie/13 octombrie, 1/14

octombrie și 2/15 octombrie. Reprezentarea sa foarte convențională, este total lipsită de calitate artistică sau tehnică, înscriindu-se în gama de serie a medaliilor "populare" ale Casei Carniol, dar și gustului epocii.

Deși în țară existau câțiva artiști machetatori capabili, medalia de argint a fost comandată și executată în Germania, de către Otto Oertel, un gravor lipsit de strălucire, ajungând mult mai târziu în România și datorită dificultăților de comunicație, provocate de război. De fapt, pe lângă distribuțiile către personalitățile române, ea a fost destinată și oficialilor străini, inclusiv capetelor încoronate. Prin dimensiunile ei reduse, de numai 31 mm, ca și prin execuția artistică modestă, ea contrasta evident cu marile piese medalistice de aur și argint destinate să comemoreze trecerea în neființă a capetelor încoronate ale vremii, cu care fostul suveran român, Carol I, se înrudea.

Medalia de bronz uni facies pare să fie numai un proiect de revers ne finalizat, din motive necunoscute. Este clar faptul că, din punct de vedere tehnic, nici el nu putea să fie terminat numai în câteva săptămâni, dar nu a fost pus în circulație nici mai târziu, de exemplu în 1915, cu ocazia comemorării unui an de la moartea lui Carol I. În ciuda convenționalismului temei tratate și a folosirii ca sursă de inspirație a unor prototipuri germane, lucru evident în reprezentarea alegoriei "România", modelajul dinamic îi dă o anume eleganță.

Celelalte medalii cu toartă, ca și insigna, au un caracter neoficial, în majoritatea cazurilor neavând nici un element care să permită identificarea instituției sau asociației comanditare, cu excepția piesei emise de "Asociația Ortodoxă Națională a Femeilor Române". Și în cazul ei, este dificil de crezut că timpul foarte scurt scurs, între moartea și îngroparea regelui, ar fi putut permite realizarea, emiterea și distribuirea în timp util a acestor medalii cu toartă. Probabil că numai piesele cu desen mai simplu, din tipurile "Pro Memoria", "Spre Amintire" și insigna, au fost efectiv utilizate de participanții la ceremoniile funerare, chiar dacă distribuirea sau vânzarea lor a continuat de-a lungul toamnei/iernii lui 1914, cum se întâmpla adesea în situații similare, mai ales în provincie, sau în anumite medii care voiau să-și manifeste și ele atașamentul față de dinastie.

Numai condițiile speciale provocate de izbucnirea războiului nu explică sărăcia și modestia emisiunilor de medalii comemorând moartea lui Carol I. Ele reflectă o situație politică de răceală, chiar de ostilitate surdă, născută între clasa politică și opinia publică și fostul suveran, după insistența cu care regele ceruse respectarea angajamentelor militare ale României față de Tripla Înțelegere, în ciuda curentului majoritar ostil Austro-Ungariei și Germaniei, care susținea alianța cu Antanta. Firea slabă și influențabilă a lui Ferdinand și-a spus și ea cuvântul, noul suveran neavând curajul să înfrunte opinia publică, chiar dacă manifestările sale la aflarea veștii morții lui Carol I erau sincere. Moartea lui Carol I era marcată de gesturi și cuvinte de complezență, dar ea era privită ca o ușurare de către clasa politică și opinia publică. Dispariția celui care în 1906 era pus alături de Traian, iar în 1913 de Mircea cel Bătrân, trecea aproape fără să lase urme în memoria metalului.

NOTE

1. Vezi G. Iordănescu, *Buletinul Societății Numismatice Române cuprinzând medaliile moldo-române cunoscute de la anul 1600 până la 1906*, în *BSNR*, 2-3, 1905-1906, 11-12, pp. 25-31.
2. Asupra medalisticii românești în timpul domniei lui Carol I vezi: N. G. Krupensky, *Medaliile române sub regele Carol I și alte câteva medalii mai vechi*, București, 1894; G. S[evereanu], *Noutăți medalistice*, în *BSNR*, 2, 1905, 1(9), pp. 24-26; *Idem*, [ne semnat], în *BSNR*, 2, 1905, 2(10), pp. 63-68; G. Iordănescu, în *BSNR*, 2-3, 1905-1906, 11-12, pp. 31-156; Ne semnat [G. Severeanu], *Monedele, decorațiunile și medaliile jubiliare 1906*, în *BSNR*, 4, 1907, 13, pp. 3-29; *Idem*, *Varia*, în *BSNR*, 4, 1907, 13, pp. 30-37; Ne semnat [G. Severeanu], *Medalii oferite de M. S. Regele*, în *BSNR*, 7, 1911, 16, pp. 21-24; Ne semnat [C. Moisil], *Noutăți medalistice*, în *BSNR*, 10, 1913, 20, pp. 65-67; C. M[oisil], *Noutăți medalistice*, în *BSNR*, 11, 1914, 21, pp. 28-30; V. N. Popp, *Catalogul medaliilor românești de la 1906-1914*, în *BSNR*, 12, 1915, 23, pp. 37-42; C. M[oisil], *Noutăți medalistice*, în *BSNR*, 12, 1915, 23, pp. 45-46; V. N. Popp, *Catalogul medaliilor românești de la 1906-1914 (urmăre)*, în *BSNR*, 12, 1915, 24, pp. 98-106; Ne semnat [C. Moisil], *Noutăți medalistice*, în *BSNR*, 12, 1915, 24, p. 107; C. Apostolescu-Orășianu, *Completări la catalogul medaliilor românești*, în *BSNR*, 12, 1915, 25, pp. 142-151; G. S. Becheanu, *Completări la catalogul medaliilor românești*, în *BSNR*, 12, 1915, 26, pp. 182-196; *Idem*, *Completări la catalogul medaliilor românești*, în *BSNR*, 13, 1916, 27, pp. 28-41; C. Apostolescu-Orășianu, *Completări la catalogul medaliilor românești*, în *BSNR*, 13, 1916, 28, pp. 71-76.
3. C. M[oisil], în *BSNR*, 12, 1915, 23, pp. 45 - 46.
4. Carmen Tănăsioiu, *Carol I și iconografia sa oficială - mărci poștale, monede, medalii*, în *Mituri istorice românești*, sub direcția lui L. Boia, București, 1995, pp. 152-153.
5. *Eadem*, *Iconografia regelui Carol I - De la mit la realitate*, Timișoara, 1999, p. 35.
6. Cu acest prilej s-au emis următoarele medalii și plachete: 1. Medalie comemorativă: **Aniversarea a cinci ani de la proclamarea Independenței și a Regatului - 1881**; **Autor**: Kullrich Wilhelm; **Atelier**: București; **Material**: AR; **Dim.** 85 mm. 2. Medalie comemorativă: **Modificarea Constituției și proclamarea Regatului - 1881, 14 martie**; **Autor**: Kullrich Wilhelm; **Atelier**: București; **Material**: AE; **Dim.** 85 mm. 3. - 3a. Medalie comemorativă: **Sărbătorirea proclamării Regatului 1881, 14 martie - 10 mai**; **Autor**: Kullrich Wilhelm; **Atelier**: București; **Material**: AR; **Dim.** 59

- mm și AE *Dim.* 59 mm. 4. Medalie comemorativă: Sărbătorirea încoronării lui Carol I ca rege al României – 1881, 10 mai; *Autor:* Kullrich Wilhelm; *Atelier:* București; *Material:* AE; *Dim.* 37 mm. 5. Medalie comemorativă: Sărbătorirea încoronării lui Carol I ca rege al României și a aniversării a 15 ani de la alegerea lui ca Principe – 1881; *Autor:* (JCR)= Carapati J. ?; *Atelier:* București; *Material:* AE aurit *Dim.* 28 mm. 6. Medalie comemorativă cu toartă: Sărbătorirea încoronării lui Carol I ca rege al României – 1881, 10 mai; *Autor:* Carniol Menachem ?; *Atelier:* București; *Material:* AE aurit; *Dim.* 30,5 mm. 7. Medalie comemorativă cu toartă: Sărbătorirea încoronării lui Carol I ca rege al României, a 15 ani de domnie și a 12 ani de căsătorie cu Elisabeta – 1881, 14 martie; *Autor:* Carapati J.; *Atelier:* București; *Material:* AE aurit; *Dim.* 25 mm. 8. Medalie comemorativă cu toartă: Sărbătorirea încoronării lui Carol I ca rege al României, a 15 ani de domnie și a 12 ani de căsătorie cu Elisabeta – 1881, 14 martie; *Autor:* (JCR)= Carapati J. ?; *Atelier:* București; *Material:* AL; *Dim.* 28 mm. 9. Medalie comemorativă cu toartă: În amintirea proclamării Regatului – 1881, 14/22 mai; *Autor:* Carniol Menachem ?; *Atelier:* București; *Material:* AL; *Dim.* 28 mm. 10. Medalie comemorativă cu toartă: Încoronarea lui Carol I și a Elisabetei ca regi ai României – 1881; *Autor:* Neprecizat; *Atelier:* București; *Material:* AE turnat; *Dim.* 57,5 mm.
7. Medalie comemorativă cu toartă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor:* Schwartz C.; *Atelier:* București; *Material:* AE aurit; *Dim.* 28,5 mm. 2. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor:* Scharff Anton; *Atelier:* Viena; *Material:* AR; *Dim.* 64 mm. 3. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor:* Telge Paul și Heisler P.; *Atelier:* Berlin; *Material:* AE; *Dim.* 80,5 mm. 4. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor:* Kullrich Wilhelm; *Atelier:* București; *Material:* AE; *Dim.* 28,5 mm. 5. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de la constituirea Academiei Române, a 25 de ani de domnie ai lui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor:* Telge Paul; *Atelier:* Berlin; *Material:* AE; *Dim.* 48 mm. 6. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a lui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor:* Carniol Menachem; *Atelier:* București; *Material:* AR; *Dim.* 33,5 mm. 7. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I – 1891; *Autor:* Schwartz C.; *Atelier:* București; *Material:* AR; *Dim.* 38,5 mm. 8. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I –

- 1891; *Autor*: Kullrich Wilhelm și Carniol Menachem; *Atelier*: București; *Material*: AR; *Dim.* 28 mm. 9. Medalie comemorativă cu toartă: Comemorarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea regatului – 1891; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AR; *Dim.* 22,5 mm. 10. Medalie comemorativă cu toartă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I - întemeietorilor Regatului României – 1891; *Autor*: Radivon Theodor; *Atelier*: București; *Material*: AE aurit; *Dim.* 30 mm. 11. Medalie comemorativă cu toartă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I – 1891; *Autor*: Schwartz C.; *Atelier*: București; *Material*: AE aurit; *Dim.* 28,5 mm. 12. Medalie comemorativă cu toartă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor*: Carniol Menachem ?; *Atelier*: București; *Material*: AR; *Dim.* 27x27 mm. 13. Medalie comemorativă cu toartă: Aniversarea a 25 de ani de domnie a regelui Carol I și a 10 ani de la proclamarea Regatului – 1891; *Autor*: Neprecizat; *Atelier*: București ?; *Material*: Tombac argintat; *Dim.* 26 mm.
8. Plachetă comemorativă: Aniversarea a 40 de domnie a regelui Carol I - "Intrarea în țara a Domnitorului" – 1906; *Autor*: Radivon Theodor; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 70,5x47,5 mm. 2. Plachetă comemorativă: Aniversarea a 40 ani de domnie a regelui Carol I - "Pax - Labor" – 1906; *Autor*: Szirmai Tony; *Atelier*: Paris; *Material*: AR; *Dim.* 114x72 mm. 3. Medalie comemorativă: Întâlnirea tuturor primarilor din România cu prilejul aniversării a 40 de ani de domnie a regelui Carol I – 1906; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 29 mm. 4. Medalie-premiu cu toartă: Premiu școlar la învățământul primar, cu ocazia sărbătoririi jubileul de 40 de ani de domnie ai regelui Carol I – 1906; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE argintat; *Dim.* 29 mm. 5. Medalie comemorativă: Aniversarea a 40 de domnie a Regelui Carol I și a 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către romani – 1906; *Autor*: Carniol Menahem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 76,5 mm. 6. Medalie comemorativă cu toartă: Aniversarea a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I și 1800 de ani de la cucerirea Dacie de către romani – 1906; *Autor*: Radivon Theodor; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 29 mm. 7. Plachetă comemorativă: Aniversarea a 40 de ani de domnie a regelui Carol I și a 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către romani - "Regele veghează, România înfloreste" – 1906; *Autor*: Stelmans L.; *Atelier*: Paris; *Material*: AR; *Dim.* 85x70 mm. 8. Plachetă comemorativă: Aniversarea a 40 de domnie a Regelui Carol I și a 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către romani - "Părinților neamului românesc - Traian și Carol" – 1906; *Autor*: Storck Carl; *Atelier*: București; *Material*: AR; *Dim.* 89x63 mm. 9. Plachetă

- comemorativă: Aniversarea a 40 de ani de domnie a Regelui Carol I și 1800 de ani de la cucerirea Dacie de către romani – 1906, 17 august; *Autor:* Saraga F.; *Atelier:* Iași; *Material:* AR; *Dim.* 33x33 mm. 10. Insignă: Senatul României cu prilejul aniversării a 40 de ani de domnie a regelui Carol I și a 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către romani – 1906; *Autor:* Resch Josef; *Atelier:* București; *Material:* AR; *Dim.* 47,5x28 mm.
11. Plachetă comemorativă: Expoziția Generală Română – 1906; *Autor:* Ghyka Alexandru Ioan și Resch Josef; *Atelier:* București; *Material:* AR și email; *Dim.* 125x88 mm. 12. Medalie-premiu: Expoziția Generală Română din București – 1906; *Autor:* Carniol Menachem Fiul; *Atelier:* București; *Material:* AE; *Dim.* 62,5 mm. 13. Plachetă comemorativă: Expoziția Generală Română din 1906 - "Colaboratorilor noștri" – 1906; *Autor:* Resch Josef și R. Cizek R.; *Atelier:* București; *Material:* AE; *Dim.* 70,5x57 mm. 14. Medalie comemorativă cu toartă: Expoziția Generală Română deschisă cu prilejul celei de a 40-a aniversări de domniei a regelui Carol I – 1906; *Autor:* Radivon Theodor; *Atelier:* București; *Material:* AE aurit și AL; *Dim.* 30 mm. 15. Medalie comemorativă: Comemorarea celei de a 25-a aniversări de la începerea construcției Castelului Peleş și a celei de a 67-a aniversări de la nașterea regelui Carol I – 1906; *Autor:* Szirmai Tony; *Atelier:* Paris; *Material:* AR; *Dim.* 50 mm.
9. Medalie comemorativă: În amintirea înălțătorului avânt – 1913; *Autor:* Gurschner Gustav; *Atelier:* Viena; *Material:* AE; *Dim.* 90 mm. 2. Medalie comemorativă: Apărătorilor ei, Țara recunoscătoare – 1913; *Autor:* Șaraga F și Kissing; *Atelier:* Iași; *Material:* AR; *Dim.* 34,5 mm. 3. Medalie comemorativă: Apărătorilor ei, Țara recunoscătoare – 1913; *Autor:* Șaraga F. și Kissing; *Atelier:* Viena; *Material:* AE; *Dim.* 63 mm. 4. Medalie comemorativă cu toartă: Apărătorilor ei, Țara recunoscătoare – 1913; *Autor:* Șaraga F și Kissing; *Atelier:* Iași; *Material:* AE aurit; *Dim.* 34 mm. 5. Medalie comemorativă: Voiește și vei putea ! - Dreptul nostru ! – 1913; *Autor:* Șaraga F. și Kissing; *Atelier:* Viena ?; *Material:* AR; *Dim.* 63 mm. 6. Medalie comemorativă: Voiește și vei putea ! - Dreptul nostru ! – 1913; *Autor:* Neprecizat; *Atelier:* Neprecizat; *Material:* AE argintat; *Dim.* 34 mm. 7. Medalie comemorativă cu toartă: Carol I, sufletul păcii – 1913; *Autor:* Kissing; *Atelier:* Viena; *Material:* AR; *Dim.* 28 mm. 8. Medalie comemorativă: Tratatul de pace de la București – 1913, 28 iulie – 10 august; *Autor:* Mayer Wilhelm, Wilhelm Franz și Alessandrescu Constantin; *Atelier:* Stuttgart; *Material:* AE; *Dim.* 89 mm. 9. Plachetă comemorativă: Pacea de la București – 1913, 28 iulie – 10 august; *Autor:* Carniol Menachem Fiul; *Atelier:* București; *Material:* AR; *Dim.* 91x60 mm. 10. Plachetă comemorativă: Pacea de la București – 1913, 29 iulie – 10 august; *Autor:* Carniol Menachem Fiul; *Atelier:* București; *Material:* AR; *Dim.* 82x51 mm. 11. Plachetă comemorativă: Pacea de la București – 1913;

- Autor:** Szirmai Tony; **Atelier:** Paris; **Material:** AE; **Dim.** 98x90 mm. 12. Medalie comemorativă: **Pacea de la București – 1913, 28 iulie;** **Autor:** Nocq Henry; **Atelier:** Paris; **Material:** AR; **Dim.** 58,5 mm. 13. Medalie comemorativă: **În amintirea păcii balcanice – 1913, 28 iulie;** **Autor:** Carniol Menachem Fiul; **Atelier:** București; **Material:** AE aurit; **Dim.** 27 mm. 14. Medalie comemorativă: **Participarea armatei române la campania din Bulgaria – 1913;** **Autor:** Neprecizat; **Atelier:** Neprecizat; **Material:** AE aurit; **Dim.** 39 mm. 15. Medalie comemorativă cu toartă: **În amintirea ocupării Cadrilaterului – 1913;** **Autor:** Negreanu O.; **Atelier:** București ?; **Material:** AE aurit; **Dim.** 30 mm. 16. Medalie comemorativă: **Comemorarea alipirii Cadrilaterului – 1913;** **Autor:** Nelli M.; **Atelier:** Florența; **Material:** AE; **Dim.** 40 mm. 17. Insignă: **Silistra noastră – 1913;** **Autor:** Neprecizat; **Atelier:** Neprecizat; **Material:** Metal comun și email; **Dim.** 30 mm. 18. Insignă: **Veteran – 1913;** **Autor:** Tasset Ernest Paulin; **Atelier:** București ?; **Material:** AE aurit și email; **Dim.** 23x21 mm. 19. Plachetă comemorativă: **Regele Carol I – 1913;** **Autor:** Galambos Arthur; **Atelier:** Berlin; **Material:** AE; **Dim.** 78,5x58,5 mm. 20. Medalie comemorativă cu toartă: **Regele Carol I – 1913 – 1914;** **Autor:** Galambos Arthur ? și Radivon Theodor; **Atelier:** București ?; **Material:** AR; **Dim.** 29 mm. 21. Medalie comemorativă cu toartă: **Regele Carol I – 1913;** **Autor:** Kissing ? și Radivon Theodor; **Atelier:** Iași ?; **Material:** AR aurit; **Dim.** 35 mm. 22. Medalie comemorativă: **Inaugurarea monumentului "Trecerea Dunării" de la Calafat – 1913;** **Autor:** Kissing; **Atelier:** Viena; **Material:** AE; **Dim.** 74,5 mm.
10. Medalie comemorativă: **Comemorarea aniversării a 60 de ani de la nașterea regelui Carol I și a 33 de ani de domnie – 1899;** **Autor:** Carniol Menachem Fiul; **Atelier:** București; **Material:** AR; **Dim.** 76 mm.
11. 1. Decorație: Medalia **"Comemorarea celei de a 70-a aniversări a regelui Carol I" – 1909, 3/20 aprilie (Proiect);** **Autor:** Telge Paul; **Atelier:** Berlin; **Material:** AE aurit; **Dim.** 43x33 mm. 2. Medalie comemorativă cu toartă: **Comemorarea celei de a 70-a aniversări a regelui Carol I – 1909, 3/20 aprilie;** **Autor:** Telge Paul; **Atelier:** Berlin; **Material:** AE aurit; **Dim.** 34 mm. 3. Plachetă comemorativă: **Comemorarea a 70 de ani de la naștere și a 48 de ani de la înrolarea principelui Carol de Hohenzollern-Sigmaringen în armata prusiană – 1909, 20 aprilie 1839, 1861 – 1866;** **Autor:** Szirmai Tony; **Atelier:** Paris; **Material:** AE argintat; **Dim.** 85x71 mm. 4. Plachetă comemorativă: **Acordarea gradului de feldmareșal al Armatei imperiale germane, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani – 1909;** **Autor:** Szirmai Tony; **Atelier:** Paris; **Material:** AR; **Dim.** 85x71 mm. 5. Plachetă comemorativă: **Ridicarea regelui Carol I la gradul de feldmareșal al Armatei germane, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani – 1909, 20 aprilie (Machetă);** **Autor:** Szirmai Tony; **Atelier:** Paris; **Material:** AE argintat; **Dim.** 200x165 mm.

Plachetă comemorativă unifacies: În amintirea înălțătorului avânt, 1914, 1 ianuarie.

Plaquette commémorative uniface: À la mémoire du l'exaltant ardeur, 1914, le 1er janvier.

Medalie comemorativă: aniversarea a 25 de ani de la întemeierea Fundației universitare Carol I, 1914, 10 mai.

Médaille commémorative: Le 25e anniversaire depuis la création de la Fondation universitaire «Le Roi Charles Ier», 1914, le 10 mai.

Medalie comemorativă: Întâlnirea Regelui Carol I cu țarul Nicolae al III-lea la Constanța, 1914, mai.

Médaille commémorative: La rencontre du Roi Charles Ier avec le tsar Nicolas IIe à Constantza, 1914, mai.

Medalie comemorativă: În amintirea Regelui Carol I, 1914, 27-septembrie.
Médaille commémorative: À la mémoire du Roi Charles Ier, 1914, le 27 septembre.

Medalie comemorativă unifacies: În amintirea Regelui Carol I, 1839–1914.
Médaille commémorative: À la mémoire du Roi Charles Ier, 1914, 1839–1914.

Medalie comemorativă cu toartă: În amintirea Regelui Carol I – Întemeietorul Regatului, 1914 (PRO MEMORIA).
Médaille commémorative avec bélière: À la mémoire du Roi Charles Ier – Le fondateur du Royaume, 1914 (PRO MEMORIA).

Medalie comemorativă cu toartă: În amintirea Regelui Carol I—1914
(PRO MEMORIA).

*Médaille commémorative avec bélière: À la mémoire du Roi Charles Ier— 1914
(PRO MEMORIA).*

Medalie comemorativă cu toartă: În amintirea Regelui Carol I, 1914; 1839–1866–1914.
*Médaille commémorative avec bélière: À la mémoire du Roi Charles Ier, 1914;
1839–1866–1914.*

Medalie comemorativă cu stoartă, bătută de Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române. În amintirea morții Regelui Carol I, 1914, Curtea de Argeș.
Médaille commémorative avec bélière, frappée par la Société Orthodoxe Nationale des Femmes Roumaines. À la mémoire de la mort du Roi Charles Ier, 1914, Curtea de Argeș.

Insignă: Comemorarea morții Regelui Carol I, 1914.
L'insigne: La commémoration de la mort du Roi Charles Ier, 1914.

12. 1. Medalie comemorativă: Omagiul clerului Bisericii Ortodoxe Române cu prilejul aniversării a 25 de ani de la căsătoria lui Carol I cu Elisabeta I – 1894, 3/15 noiembrie; *Autor*: Franz Xavier Pawlik, Resch Joseph și Neuberger R.; *Atelier*: Viena; *Material*: AR; *Dim.* 65 mm. 2. Medalie comemorativă: Aniversarea a 25 de ani de la căsătoria regelui Carol I cu regina Elisabeta I - Ad Memoriam – 1894, 3 noiembrie; *Autor*: Fessler R.; *Atelier*: București; *Material*: AR aurit; *Dim.* 30 mm. 3. Medalie comemorativă: Comemorarea celei de a 25-a aniversări de la căsătoria regelui Carol I cu regina Elisabeta I – 1894 (Machetă); *Autor*: Telge Paul; *Atelier*: Berlin; *Material*: AE; *Dim.* 250 mm.
13. Plachetă comemorativă: Comemorarea aniversării a 40 de ani de la căsătoria lui Carol I cu Elisabeta I – 1909; *Autor*: Storck Friedrich; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 70x51 mm.
14. Exemplar inedit, păstrat în colecția MNIR, nr. de inv. 149.272. Medalia a fost realizată de O. Negreanu.
15. Medalie comemorativă: Vizita împăratului Austro-Ungariei, Francisc Iosif I în România – 1896, 16 – 18 septembrie; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE aurit; *Dim.* 76 mm. 2. Medalie comemorativă: Vizita împăratului Austro-Ungariei, Francisc Iosif I la Palatul Cotroceni – 1896, 16/28 – 17/29 septembrie; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE aurit; *Dim.* 33 mm. 3. Medalie comemorativă: Trecerea în revistă a trupelor române de către regele Carol I și împăratul Francisc Iosif I, cu prilejul vizitei la București – 1896, 17/29 septembrie; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE aurit; *Dim.* 33 mm. 4. Medalie comemorativă cu toartă: Trecerea în revistă a trupelor române de către regele Carol I și împăratul Francisc Iosif I, cu prilejul vizitei la București - "Amicii Păcii" – 1896; *Autor*: Neprecizat; *Atelier*: București; *Material*: AL; *Dim.* 33 mm. 5. Medalie comemorativă: Vizita împăratului Austro-Ungariei, Francisc Iosif I la forturile capitalei – 1896, 17/29 septembrie; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE aurit; *Dim.* 33 mm. 6. Medalie comemorativă: Vizita împăratului Austro-Ungariei, Francisc Iosif I la București, Sinaia, Vârciorova, Turnu Severin, Craiova, Slatina, Pitești și Predeal – 1896, 16/28 – 18/30 septembrie; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 33 mm. 7. Medalie comemorativă: Inaugurarea canalului navigabil de la Porțile de Fier ale Dunării – 1896, 15/27 septembrie; *Autor*: Carniol Menachem Fiul; *Atelier*: București; *Material*: AE; *Dim.* 29 mm.

LA MORT DU ROI Charles Ier ET SON ÉCHO DANS L'ART DE LA MÉDAILLE - UNE RÉACTION PUBLIQUE ET UNE RÉACTION PERSONNELLE

Résumé

Pendant l'année 1999 on a commémoré deux importantes événements liés de la vie et d'activité du premier roi de la Roumanie – le 160e anniversaire de sa naissance, le 8/20 avril 1839 et le 85e l'anniversaire de sa mort, le 27 septembre/10 septembre 1914.

L'article présent une catégorie très peu connue de médailles, celles frappées pour commémorer la mort du Charles Ier.

Les émissions des médailles portant e portrait où la mention du nomme du premier roi roumain sont très inégalement répartissés pendant le règne du Charles Ier. La dynamique de la frappe a été subordonnée, en général, aux grands événements politiques contemporains ou à ceux liés à sa vie privée ou de la famille royale. La dernière année du règne de Charles Ier (1914) est très pauvre en émissions médalliques, bien qu'elle soit marquée par deux événements importants – le 75e l'anniversaire de la naissance du souverain et le 45e l'anniversaire de son mariage avec la reine Elizabeth. Paradoxalement, n'existe aucune médaille dédiée aux ces événements.

Le deuxième événement politique important qui a eu lieu en 1914, qui n'est pas aucunement présent dans médalistique officielle, a été la visite de la famille impériale russe à Constantza, au cours du mois de mai. Bien que le Tzar Nicolas IIe ait manifesté beaucoup de condescendance envers Charles Ier, pour préparer la réorientation de la Roumanie vers l'Entente, la rencontre roumaino-russe n'était pas réfléchi que seulement par une modeste médaille en cuivre, évidemment "populaire".

Pendant l'année 1914 ont été frappées 10 types médalliques. Le premier type présenté est la plaquette rectangulaire: "**Le souvenir d'exaltant ardeur, 1914**", qui a été frappée avec un ancien coin, utilisé pour frapper les plaquettes et médailles dédiées à conclusion de la Paix de Bucarest (1913), avec la modification d'année.

À partir du mois de mai, jusqu'à la fin du mois de septembre on ne connaît aucune médaille officielle, avec le nom et la titulature de Charles Ier.

Avant la publication de cet article on croit que la mort du vieux roi, survenue à Sinaia, dans le château de Peleş, le 27 septembre/10 septembre 1914 a été commémorée par quatre émissions des médailles commémoratives. Les auteurs en ont trouvé plusieurs types de médailles et insignes.

Bien que les médailles nos 4-6 du catalogue aient un caractère officiel,

seulement la médaille no 6 (avec bélière) a été utilisée par les participants aux cérémonies funèbres qui ont eu lieu à Peleş, Bucarest et Curtea de Argeş, le 30 septembre/13 octobre, le 1er/14 octobre et le 2/15 octobre. Toutes les médailles dédiées au mort du Charles Ier sont caractérisées par des représentations très conventionnelles, par un manque total des qualités artistiques et techniques. Elles se ressemblent aux médailles populaires produites par la Maison Carniol, mais elles correspondent également au goût de l'époque.

La manque d'éclat, voir même la modestie des émissions médalliques officielles frappées pour commémorer la disparition du fondateur de la dynastie roumaine, contraste avec le grand nombre des médailles et plaquettes et les titres somptueuses utilisés en 1913, après la participation de la Roumanie à la deuxième guerre balkanique. Selon nous, cette situation n'est pas fortuite. Elle reflète assez fidèlement les sentiments ressentis par la majorité de la société roumaine et par le successeur de Charles Ier, le roi Ferdinand Ier, au moment de la mort de Charles Ier. Il s'agit de la rupture totale survenue pendant le mois d'août 1914 entre le vieux monarque, la classe politique et l'opinion publique roumaine, sur le sujet de la participation de Roumanie dans la Première Guerre Mondiale. Fidèle à son origine allemande et prévisions du traité secret d'alliance avec l'Empire allemand, l'Autriche-Hongrie et l'Italie, Charles Ier a soutenu, pendant le Conseil de la Couronne tenue à Sinaia, dans le château de Peleş, l'intervention de Roumanie à côté de la Triple Alliance. Cette position était contraire, non seulement aux opinions de la classe politique et de la grande majorité de la population, mais elle était contraire aussi aux intérêts nationaux à long terme. Les derniers mois de la vie du roi Charles Ier sont passés dans une profonde amertume et la mort du roi a été reçue comme un soulagement par toutes les parties concernées. Les médailles très modestes frappées pour marquer cet événement constituent un témoignage direct des vrais sentiments de la classe politique et de l'opinion publique roumaine.